

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Tdo/29/2021
Identifikačné číslo spisu:	3519010231
Dátum vydania rozhodnutia:	27.07.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Patrik Príbelský
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:3519010231.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Patrika Príbelského, PhD. a sudcov JUDr. Martina Bargela a JUDr. Emila Klemaniča na neverejnom zasadnutí konanom 27. júla 2022 v Bratislave v trestnej veci obvineného V. Z. pre zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona, o dovolaní obvineného proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 2To/24/2020, zo 7. apríla 2020 takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného V. Z. o d m i e t a.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom, sp. zn. 1T/81/2019, z 31. januára 2020 bol obvinený V. Z. uznaný za vinného zo spáchania zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. d) s poukazom na § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona v spojení s § 47 ods. 2 Trestného zákona, ktorého sa dopustil na skutkovom základe, že

dňa 19.02.2019 v čase približne o 20:00 h v W. Y. na prízemí žltého chátrajúceho domu bez popisného čísla zapísaného na parcele registra „H“ č. XXX (bývalá kováčska dielňa) fyzicky a slovne napadol poškodeného B. X., nar. XX.XX.XXXX, ktorý v čase skutku mal 64 rokov, so slovami „daj mi peniaze, lebo ťa zabijem“, potom chytil poškodeného pod krk a začal ho škrtiť, pričom opätovne pod hrozbou zabitia pýtal od poškodeného peniaze, následne hodil poškodeného na stôl s cirkulárom, potom na zem, kde ho prehľadal a z pravého vrečka bundy mu odcudzil dva mobilné telefóny, prvý mobilný telefón značky Samsung, model GT-E1200R bielej farby, IMEI:XXXXXXXXXXXXXXXXX, so SIM kartou operátora 4-KA a zelenou nálepkou na zadnom kryte a druhý mobilný telefón značky Maxcom, model MM462BB, čiernostriebornej farby, IMEI: XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX, so SIM kartou operátora 4-KA a nálepkou na zadnom kryte, následne obžalovaný z miesta činu odišiel, pričom sa uvedeného konania dopustil napriek tomu, že Rozsudkom Okresného súdu v Trenčíne, č. k. 2T/116/86-55, zo 06.03.1986 s právoplatnosťou dňa 22.03.1986 bol odsúdený pre trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. platného a účinného v čase spáchania skutku spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. platného a účinného v čase spáchania skutku na nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní päť rokov a šesť mesiacov so

zaradením na jeho výkon do II. nápravnovýchovej skupiny, ktorý vykonával v období od 06.12.1985 do 04.01.1990, kedy bol prepustený na slobodu, a tiež Rozsudkom Okresného súdu Trenčín, č. k. 4T/206/90-288, z 03.10.1990 s právoplatnosťou dňa 06.12.1990, ktorým bol odsúdený pre trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. platného a účinného v čase spáchania skutku spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. platného a účinného v čase spáchania skutku a iné, na úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere osem a pol roka, na ktorého výkon bol zaradený do III. nápravnovýchovej skupiny, ktorý vykonával v období od 12.04.1990 do 12.10.1998, kedy bol prepustený na slobodu.

Za to bol V. Z. uložený podľa § 188 ods. 2, § 47 ods. 2, § 38 ods. 2 Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 25 (dvadsaťpäť) rokov; pričom na výkon trestu odňatia slobody bol podľa § 48 ods. 2 písm. b), ods. 4 Trestného zákona zaradený do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom strázenia. Podľa § 73 ods. 2 písm. d) Trestného zákona bolo obvinenému zároveň uložené ochranné protialkoholické liečenie ústavnou formou.

Krajský súd v Trenčíne ako odvolací súd rozhodujúci na podklade odvolania obvineného rozhodol rozsudkom, sp. zn. 2To/24/2020, zo 7. apríla 2020 tak, že podľa § 321 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku zrušil v napadnutom rozsudku výrok o treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu. Podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku obvinenému uložil podľa § 188 ods. 2, § 47 ods. 2, § 38 ods. 2 Trestného zákona nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 24 (dvadsaťštyri) rokov a 6 (šesť) mesiacov, so zaradením podľa § 48 ods. 2 písm. b), ods. 4 Trestného zákona na výkon trestu odňatia slobody do ústavu na výkon so stredným stupňom strázenia.

Obvinený V. Z. podal prostredníctvom obhajkyne proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie, a to s poukazom na údajné naplnenie dôvodov dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku [súd rozhodol v nezákonnom zložení], § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku [zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu] a § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku [rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia, správnosť a úplnosť zisteného skutku však odvolací súd nemôže skúmať a meniť]. Ďalej obvinený namietal konanie na súde prvého stupňa podľa § 374 ods. 3 Trestného poriadku, a to z dôvodu, že vytýkané pochybenia neboli napravené v konaní o riadnom opravnom prostriedku. V spojitosti so žiadaním z vyššie uvedených dovolacích dôvodov tento dôvod dovolania neoznačil.

V súvislosti s uplatnenými dovolaciami dôvodmi podľa § 371 ods. 1 písm. c) a písm. i) Trestného poriadku obvinený namietal:

Dovolanie podal proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 2To/24/2020, zo 7. apríla 2020 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom, sp. zn. 1T/81/2019, z 31. januára 2020 v zmysle ustanovení § 371 ods. 1 písm. c), písm. i) Trestného poriadku, § 373 a § 374 ods. 3 Trestného poriadku, keď ako tvrdil, všetky ním vytýkané pochybenia, ktoré uplatňoval už v prvostupňovom konaní, neboli napravené ani v konaní o riadnom opravnom prostriedku.

„Mám za to, že prvostupňový súd a následne i odvolací súd, sa pri vyhodnotení zisteného skutkového stavu veci nevysporiadali so všetkými okolnosťami významnými pre spravodlivé a zákonné rozhodnutie. Dovolací dôvod podľa ust. § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, teda že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia, vidím v tom, že či už z prípravného konania alebo z konania pred Okresným súdom i odvolacím súdom nebolo jednoznačne a bez pochyb preukázané, že by som sa dopustil spáchania zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. d) Trestného zákona, teda že by som naplnil po subjektívnej i objektívnej stránke skutkovú podstatu zločinu lúpeže tým, že som proti inému použil násilie alebo hrozbu bezprostredného násillia v úmysle zmocniť sa cudzej veci, pričom som takýto čin spáchal na chránenej osobe.

Už v prípravnom konaní som namietal dôkaznú situáciu spočívajúcu vo výpovediach svedkov i poškodeného s tým, že z týchto výpovedí svedkov nie je možné jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností ustáliť splnenie kvalifikačných predpokladov pre spáchanie zločinu lúpeže. V prípravnom konaní, ani zo strany prvostupňového súdu ako i odvolacieho súdu, nebolo absolútne žiadnym

spôsobom prihladené a vysporiadané sa s mojou argumentáciou napádajúcou svedecké výpovede, kedy som poukazoval najmä na tie skutočnosti, že v čase, keď poškodený oznamoval na políciu napadnutie, bol v značne opitom stave, teda mám za to, že jednoznačne spôsob vnímania a reprodukovania udalostí tak, ako ich on vnímal, bol zásadným spôsobom ovplyvnený požitím alkoholu, rovnako ako tomu bolo aj pri jeho výsluchu z 19. februára 2019 v čase o 22.55 hod., kedy mal poškodený v krvi 0,95 mg/L. Výpoveď poškodeného je v celom rozsahu rozporuplná a dezorientovaná s tým, že poškodený od začiatku nevedel presne určiť ani identifikovať, aké mu vôbec mali byť odcudzené mobilné telefóny.

Za zmätočnú a nedostatočnú pre svoju nulitnú výpovednú hodnotu je potrebné považovať i výpoveď, resp. konfrontáciu z 21. februára 2019, realizovanú zo strany mojej osoby s poškodeným, kedy tento uviedol, že sa so mnou pozná asi 4 roky a stretávame sa len pri krčme, pri obchode, kde si občas dáme spolu nejaký alkohol. Následne tiež pri svojich ďalších výsluchoch poškodený nedostatočne, bez zjavných súvislostí vypovedal i o priebehu skutku, o svojich zraneniach, ktoré nevedel ani konkretizovať a ani popísať priebeh ich vzniku. Je teda nesporné, že výpovede poškodeného trpia zásadnými logickými súvislosťami, v ktorých možno badať určitý psychický rozkol spôsobený práve silným vplyvom alkoholu u poškodeného, kedy sa skutok mal stať. Z týchto dôvodov som preto navrhoval, prostredníctvom právneho zástupcu, vykonanie dôkazu vypracovaním znaleckého posudku za účelom posúdenia osobnosti poškodeného, jeho dôveryhodnosti a schopnosti vnímať realitu, túto reprodukovat' a zároveň posúdiť jeho závislosť na alkohole alebo iných omamných látkach, ktoré by mohli mať vplyv na schopnosť poškodeného vnímať a popísať realitu. Tento návrh bol zo strany súdu odmietnutý z dôvodu, že súd nezistil dôvody na vyšetrovanie duševného stavu poškodeného, jeho výpoveď považoval za konzistentnú, ucelenú a nevzbudzovala pochybnosti o jeho dôveryhodnosti, čím však mám za to, že bolo zásadným spôsobom porušené moje právo na obhajobu, čím je daný dovolací dôvod v zmysle ust. § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku tým, že bolo zamietnuté takéto znalecké dokazovanie, ktorého výsledky by zásadným spôsobom mohli viesť k náležitému objasneniu skutkového stavu.

V zmysle ust. § 188 ods. 1, ods. 2 písm. d) Trestného zákona sa lúpeže dopustí ten, kto proti inému použije násilie alebo hrozbu bezprostredného násillia v úmysle zmocniť sa cudzej veci, pričom sa skutku dopustí na chránenej osobe. Medzi chránené osoby patrí osoba vyššieho veku (teda staršia ako 60 rokov). Objektom trestného činu je ochrana slobody a majetku a páchatelom môže byť ktokoľvek. Objektívna stránka spočíva v použití násillia alebo hrozby bezprostredného násillia na prekonanie kladeného alebo očakávaného odporu poškodeného. Násilie môže smerovať proti tomu, kto má vec u seba, proti inej osobe alebo veci, ak je prostriedkom nátlaku na vôľu poškodeného. Nie je pritom rozhodujúce, či poškodený kladol odpor. Hrozbou bezprostredného násillia sa rozumie hrozba okamžitého použillia násillia, ak sa poškodený nepodrobí vôli páchatel'a. Táto hrozba nemusí byť výslovná, postačí aj konkludentné konanie, z ktorého možno vyvodit' bezprostrednosť násillia v prípade neuposllchnutia páchatel'a. Násilie alebo hrozba ako prostriedky zmocnenia sa cudzej veci musia predchádzať samotnému zmocneniu sa veci. Na dokonanie trestného činu postačí použitie násillia alebo hrozby bezprostredného násillia s tým, že páchatel' sa cudzej veci nemusí reálne zmocniť. Z hľadiska subjektívnej stránky sa na naplnenie skutkovej podstaty vyžaduje úmysel spolu s pohnútkou konania páchatel'a. Úmysel sa musí vzťahovať na násillné konanie, na prekonanie odporu obete a zmocnenie sa cudzej veci.

Z vykonaného dokazovania v prípravnom konaní i pred súdom prvého stupňa, nie je možné jednoznačne, bez akýchkoľvek pochyb vysloviť záver, že som sa dopustil zločinu lúpeže, za ktorý som bol právoplatne odsúdený a za ktorý mi bol uložený trest, pretože kvalifikačné predpoklady pre naplnenie skutkovej podstaty zločinu lúpeže neboli z mojej strany žiadnym spôsobom splnené a v konaní ani preukázané. Konajúci súd ako i orgány činné v trestnom konaní sa v prípravnom konaní a následne ani v konaní pred súdom nevysporiadali s takými zásadnými skutočnosťami, aké vyplynuli i zo záznamu operatívneho oddelenia ORPZ Nové Mesto nad Váhom z 19. februára 2019, podľa ktorého po telefonickom oznámení sa príslušníci PZ dostavili na miesto kováčskej dielne, v ktorej býva poškodený, ktorý sa tu nachádzal a tento je v obci známy ako čiastočný bezdomovec, ktorý sa potuluje často pod vplyvom alkoholu a nachádzal som sa tam aj ja. Obe osoby príslušníci podrobili opakovaným dychovým skúškam a zistili, že tieto sú značne pod vplyvom alkoholu. Zo záznamu tiež vyplýva, že krv z nosa mala poškodenému začať tiecť až po príchode na OO PZ, pričom operatívne oddelenie ani v tomto zázname neuvádza, že by malo dôjsť z mojej strany k akémukoľvek verbálnemu napádaniu policajnej hliadky tak, ako to uviedol poškodený vo svojej výpovedi v priebehu konania.

Bez významného vyhodnotenia vykonaných dôkazov zo strany súdu zostala i tá skutočnosť, že pri nadmernom požití alkoholu v čase spáchania skutku mal poškodený problém so stabilitou, s rovnováhou, opakovane padal, pričom som mu pomáhal vstávať zo zeme a zranenia poškodeného, ktoré boli podrobené znaleckému skúmaniu, mohli byť spôsobené práve týmto spôsobom a rovnako i prenos krvnej stopy z poškodeného na moju osobu je daný práve podpísaným priebehom môjho kontaktu s poškodeným.

Rovnako neznámy pre celý priebeh konania zostal zo strany súdu i motív môjho konania, pohnútku, ktoré z mojej strany mali smerovať k spáchaniu zločinu lúpeže s tým, že z mojej strany som podal logické a ucelené vysvetlenie priebehu skutku, kedy som uviedol, že telefóny, o ktorých poškodený tvrdil, že mu boli odcudzené, som si dal do vaku v momente, keď tieto poškodenému vypadli a na tieto zabudol, medzitým ako sám išiel nahlásiť na políciu napadnutie, resp. krádež. Je predsa nelogické a z mojej strany nemožné, pri predpoklade úmyslu spáchania zločinu lúpeže, že by som sa naďalej predsa na mieste činu nezdržoval, toto by som bezprostredne opustil a s poškodeným sa tam nezdržoval, netrúfal čas, ak by som sa voči nemu dopustil takého konania, ktoré je mi kladené za vinu a ktoré naplňa znaky zločinu lúpeže. Pre takýto postoj z mojej strany som nemal žiadny dôvod, žiadny motív, ani pohnútku.

Mám za to, že v celom trestnom konaní vznikli a pretrvávajú pochybnosti o skutočnostiach, na základe ktorých som bol uznaný za vinného a tieto trvajú aj po vykonaní a zhodnotení všetkých dostupných dôkazov, preto mám za to, že bolo potrebné, aby súd pri rozhodovaní v predmetnej veci aplikoval jednu zo základných zásad trestného konania „in dubio pro reo“ v pochybnostiach v prospech obvineného, ktorá je jednou z kľúčových zásad trestného konania.

S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti navrhujem, aby dovolací súd podľa § 386 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku vyslovil porušenie zákona, v nadväznosti na ust. § 321 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zrušil napadnuté rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 2To/24/2020, zo 7. apríla 2020 a v zmysle § 388 ods. 1 Trestného poriadku mu prikázal, aby výrok o vine znovu prerokoval a rozhodol“.

K dovolaniu sa využívajúc svoje právo podľa § 376 Trestného poriadku vyjadril prokurátor, a síce v podstate takto:

„S právnymi názormi Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom ako i Krajského súdu v Trenčíne uvedenými v ich rozhodnutiach sa stotožňujem, tieto rozhodnutia považujem za zákonné a opodstatnené. V predloženom dovolaní obvineného je spomenutý dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, teda že odsudzujúce rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Obvinený však uvedený dovolací dôvod žiadnym bližším spôsobom neodôvodňuje, preto k nemu len uvádza, že v trestnom konaní nebolo zásadným spôsobom porušené právo V. Z. na obhajobu, pretože menovanému bolo doručené uznesenie o vznesení obvinenia, vo veci konali a rozhodovali príslušné orgány, pričom nerozhodovali žiadne orgány, ktoré mali byť vylúčené, všetky zadovážené dôkazy boli získané zákonným spôsobom, bez donútenia alebo hrozby, išlo o prípad povinnej obhajoby a obvinený mal zvoleného obhajcu, a napokon obvinenému i jeho obhajcovi bolo po skončení vyšetrovania umožnené preštudovať vyšetrovací spis. Právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je potrebné chápať ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu, čo v prípade V. Z. bolo v plnom rozsahu splnené. Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku v tomto prípade teda naplnený nie je.

V predloženom dovolaní obvineného je uvedený aj ďalší konkrétny dovolací dôvod, a to v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku a § 374 ods. 3 Trestného poriadku, teda že odsudzujúce rozhodnutie je založené na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia.

Obvinený v tejto časti dovolania spochybňuje poškodeného B. X., že bol v čase skutku pod vplyvom alkoholu a jeho výpovede sú navzájom odlišné, pričom sa mala teda znalecky skúmať jeho vierohodnosť ako i schopnosť správne vnímať a reprodukovať prežité udalosti. Ide v podstate o totožné dôvody, ktoré obvinený uvádzal jednak už v rámci záverečnej reči v konaní pred prvostupňovým súdom ako i v odvolacom konaní pred Krajským súdom v Trenčíne. Podľa názoru obvineného poškodený B. X. v podstate sám spadol na zem a obžalovaný mu len pomáhal, a možno popritom ako mu pomáhal vstať zo zeme, mu mohol spôsobiť prstami nejaké zranenia. Obvinený ďalej poukazuje na rozpory vo výpovedi poškodeného B. X., a to najmä ohľadom druhu a počtu mobilných telefónov a miesta stretnutia

obvineného s poškodeným, či to bolo vo vnútri dielne alebo vonku. Obvinený ďalej uvádza, že keby napadol poškodeného B. X., tak by predsa neostal na mieste činu, ale by odišiel preč. Poškodený B. X. bol podľa obvineného v čase údajného skutku pod značným vplyvom alkoholu, a preto mal byť vyšetrený aj jeho duševný stav za účelom zistenia, či vie správne reprodukovať prežité udalosti a za účelom skúmania jeho dôveryhodnosti.

Podstatnou usvedčujúcou okolnosťou, čo nespochybňuje ani samotný obvinený, je tá skutočnosť, že obvinený mal u seba kľúče patriace poškodenému, čo nijakým spôsobom nevysvetlil. Na hlavnom pojednávaní zo 7. januára 2020 z výpovede poškodeného B. X. vyplynulo, že to boli kľúče od zámku na reťazi, ktorou bola zamknutá káricka na ulici pred miestom činu (fotodokumentácia na CD). Podľa výpovede poškodeného B. X. sa na ulici pred objektom bývalej kováčskej dielne nachádzala stará pec, ktorá bola neznámou osobou/osobami vnesená von z objektu. Obžalovaný sa teda pravdepodobne snažil odcudziť viaceré veci z dielne vrátane káricky, resp. malého ručného vozíka, preto zostal na mieste činu aj po odchode poškodeného po spáchaní skutku.

Výpoveď poškodeného B. X. pred súdom zo 7. januára 2020 bola jednoznačne presvedčivá, konzistentná, vôbec nevzbudzovala pochybnosti o duševnom stave poškodeného. Napokon zranenia, ktoré utrpel poškodený, nemohli vzniknúť tak, ako uvádza obžalovaný, to by musel obžalovaný poškodeného zo zeme dvíhať tak, že by ho rukou chytil za krk, a tak ho dvíhal, čo je nepredstaviteľné.

Ohľadom druhu telefónov, ktoré boli odcudzené, uvádzam, že nie je podstatné irelevantné aké telefóny to boli a ako ich popisoval poškodený, keďže obžalovaný sám priznal, že telefóny, ktoré mal u seba, patria poškodenému.

Obvinený bol jednoznačne usvedčený všetkými vo veci zadováženými dôkazmi, ktoré boli riadnym a zákonným spôsobom vykonané na hlavnom pojednávaní. Prvostupňový ako i druhostupňový súd potvrdili právnu kvalifikáciu skutku aj ako zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1 ods. 2 písm. d) Trestného zákona s poukazom na ust. § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona v spojení s ust. § 47 ods. 2 Trestného zákona. Považujem všetky zákonné znaky uvedeného trestného činu za naplnené, pokiaľ ide o subjektívnu stránku, tak túto považujem za naplnenú do konca vo forme priameho úmyslu. Obvinený teda len v snahe zbaviť sa trestnoprávnej zodpovednosti za spáchaný skutok opakuje, že poškodeného nechcel olúpiť. Zo všetkých vykonaných dôkazov ale vyplýva opak. Obvinený zotrval sebavedome na mieste činu, lebo sa predtým poškodenému vyhrážal, že ak zavolá políciu, tak ho zabije. Poškodený sa ale nezľakol a políciu prostredníctvom jeho známych privolať.

Vo vzťahu k tomu, že obvinený uvádzal dovolací dôvod aj podľa § 374 ods. 3 Trestného poriadku, uvádzam, že ustanovenie § 374 ods. 3 Trestného poriadku nemožno uplatňovať ako samostatný dôvod dovolania. Toto ustanovenie vyjadruje len okolnosť, že aj keď sa z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 Trestného poriadku dovolaním napáda vždy rozhodnutie súdu druhého stupňa (okrem dovolania podaného ministrom spravodlivosti), možno dovolaním namietať aj chyby konania súdu prvého stupňa, ak vytýkané pochybenia neboli napravené v konaní o riadnom opravnom prostriedku. Ak dovolateľ namieta chybu konania na súde prvého stupňa, musí táto chyba zodpovedať niektorému z dôvodov dovolania uvedenému v § 371 ods. 1 Trestného poriadku. K naplneniu dovolacích dôvodov uvedených v dovolaní podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. i) Trestného poriadku tak, ako to uvádza obvinený v dovolaní, nedošlo.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti navrhujem, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie obvineného podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku na neverejnom zasadnutí uznesením odmietol, pretože je zřejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. i) Trestného poriadku“.

Poškodený B. X. sa k dovolaniu obvineného vyjadril, že trvá na svojej pôvodnej výpovedi. Predmetná záležitosť mala závažne poškodiť jeho zdravie, fyzicky aj psychicky a zanechala na ňom trvalé následky.

Obvinený ešte k vyjadreniu prokurátora uviedol a dovolanie o dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku doplnil nasledovne:

„V časti vyjadrenia Okresnej prokuratúry Nové Mesto nad Váhom, ktorá namieta dôvodnosť dovolacích dôvodov v tom smere, že v prípade, že dovolateľ namieta chybu konania na súde prvého stupňa, musí táto chyba zodpovedať niektorému z dôvodov dovolania uvedených v § 371 ods. 1 Trestného poriadku s tým, že k naplneniu dovolacích dôvodov podľa vyjadrenia Okresnej prokuratúry Nové mesto nad

Váhom, uvedených v dovolaní obvineného podľa § ust. § 371 ods. 1 písm. c), písm. i) Trestného poriadku nedošlo, uvádzame a zároveň v nadväznosti na doručení písomnú komunikáciu obvineného, zasielame súdu písomné doplnenie informácií k dovolaniu obvineného, ktorý poukazuje na porušenie ust. § 237 ods. 3 písm. b) a písm. c) a podľa § 349 ods. 1 Trestného poriadku, čo podľa obvineného zakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, kedy súd rozhodoval v nezákonnom zložení, nakoľko v zmysle vyššie citovaných ustanovení samosudca vykonáva konanie o prečinoch a zločinoch, okrem obzvlášť závažných zločinov, za ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej 12 rokov a toto ustanovenie sa nepoužije, a má byť uložený súhrnný trest alebo spoločný trest a skorší trest bol uložený v konaní pred senátom.

S poukazom na uvedené skutočnosti preto máme za to, že vyjadrenie okresného prokurátora nie je dôvodné a navrhujeme, aby dovolací súd vyslovil porušenie zákona a zrušil napadnuté rozhodnutia v zmysle návrhu písomného podaného dovolania z 18. decembra 2020“.

+ + +

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd (§ 377 Trestného poriadku) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní obvineného skúmal procesné podmienky pre jeho podanie a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu [§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Trestného poriadku a § 566 ods. 3 Trestného poriadku], osobou oprávnenou na jeho podanie [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku], prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), v zákonnej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na príslušnom súde (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), že spĺňa obligatórne obsahové náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) a tiež, že obvinený pred jeho podaním využil svoje právo podať riadny opravný prostriedok, o ktorom bolo rozhodnuté (§ 372 ods. 1 Trestného poriadku). Najvyšší súd po splnení vyššie vymedzenej formálnej prieskumnej povinnosti zistil, že dovolanie obvineného je treba odmietnuť ako nedôvodné podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, nakoľko je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 a nasl. Trestného poriadku.

Pokiaľ ide o ustanovenie § 374 ods. 3 Trestného poriadku, nemožno ho uplatňovať ako samostatný dôvod dovolania. Uvedené ustanovenie len v nadväznosti na ustanovenia § 369 Trestného poriadku a § 372 ods. 1 Trestného poriadku vyjadruje okolnosť, že aj keď sa z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 Trestného poriadku dovolaním napáda vždy rozhodnutie súdu druhého stupňa (okrem dovolania podaného ministrom spravodlivosti), možno dovolaním namietať aj chyby konania súdu prvého stupňa, ak vytýkané pochybenia neboli napravené v konaní o riadnom opravnom prostriedku (sťažnosti alebo odvolaní). Ak dovolateľ namieta chybu konania na súde prvého stupňa, musí táto chyba zodpovedať niektorému z dôvodov dovolania uvedenému v § 371 Trestného poriadku, a takto musí byť aj v dovolaní označená (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) [k tomu viď uznesenie najvyššieho súdu, sp. zn. 2Tdo/73/2012, z 18. decembra 2012, publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 47/2014]. V danom prípade táto podmienka splnená nebola.

Najvyšší poznamenáva, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Nielen z označenia tohto opravného prostriedku ako mimoriadneho, ale predovšetkým zo samotnej úpravy dovolania v Trestnom poriadku je zrejmé, že dovolanie nie je určené k náprave akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších, mimoriadnych, procesných a hmotnoprávných chýb. Tie sú ako dovolacie dôvody taxatívne uvedené v ustanovení § 371 ods. 1 Trestného poriadku, pričom v porovnaní s dôvodmi zakotvenými v Trestnom poriadku pre zrušenie rozsudku v odvolacom konaní sú koncipované podstatne užšie.

Dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bola vec právoplatne skončená. Predstavuje tak výnimočný prielom do inštitútu právoplatnosti, ktorý je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Preto sú možnosti podania dovolania, vrátane dovolacích dôvodov, striktne obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia riadna opravná inštancia a dovolanie nebolo chápané len ako „ďalšie odvolanie“.

Čo sa týka viazanosti dovolacieho súdu dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené v zmysle § 385

ods. 1 Trestného poriadku k tomu treba poznamenať, že táto sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku. Zjednodušene povedané, podstatné sú vecné argumenty uplatnené dovolateľom a nie ich subsumpcia (podradenie) pod konkrétne ustanovenia § 371 Trestného poriadku.

Z toho vyplýva, že v prípade, ak chybám vytýkaným v dovolaní v zmysle § 374 ods. 1 Trestného poriadku nezodpovedá dovolateľom označený dôvod dovolania podľa § 371 Trestného poriadku a ani iný dôvod dovolania uvedený v tomto ustanovení, dovolací súd dovolanie odmietne podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, alebo zamietne podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku bez toho, aby zisťoval inú chybu napadnutého rozhodnutia alebo konania, ktorá by zodpovedala právnomu dôvodu dovolania označenému dovolateľom v zmysle § 374 ods. 2 Trestného poriadku.

Ak ale dovolací súd zistí chybu rozhodnutia alebo konania, vecne špecifikovanú dovolateľom podľa § 374 ods. 1 Trestného poriadku, ktorej pri jej správnej právnej (procesnej) kvalifikácii zodpovedá iný právne uplatniteľný dôvod dovolania, než ktorý dovolateľ uviedol v dovolaní v zmysle § 374 ods. 2 Trestného poriadku, dovolací súd dovolaniu vyhovie postupom podľa § 386 a nasledujúcich ustanovení Trestného poriadku a zistenú chybu vo výroku svojho rozsudku podradí pod dovolací dôvod zodpovedajúci zákonu (viď k tomu bližšie uznesenie najvyššieho súdu, sp. zn. 2Tdo/30/2011, zo 16. augusta 2011, publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 120/2012).

K dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak súd rozhodol v nezákonnom zložení.

Nezákonným zložením je v zmysle predmetného ustanovenia napríklad nasledujúci demonštratívny výpočet procesne neprípustných situácií: namiesto senátu rozhodol samosudca, senát rozhodne v neúplnom zložení, alebo ak prísediacemu uplynulo funkčné obdobie. Nezákonným zložením súdu je takisto aj prípad účasti sudcu na rozhodovaní v senáte, ak je tento sudca zo zákona vylúčený, alebo bol z rozhodovania vylúčený.

Nezákonne zloženým súdom sa rozumie súd, ktorý je obsadený v rozpore s ustanoveniami určujúcimi zloženie súdneho orgánu, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť. Uvedené je reflexiou ústavnej garancie explicitne normovanej v článku 48 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

Účelom práva priznaného podľa článku 48 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky je zabezpečiť občanovi, aby ochranu jeho právam poskytol sudca ako predstaviteľ tej zložky súdnej moci, ktorá má právomoc o veci konať a aby ochranu práva v rámci súdnej moci poskytol sudca zo súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný (II. ÚS 87/2001). Zároveň, podľa § 3 ods. 1 veta prvá a druhá Zákona o sudcoch sudca rozhoduje v senáte alebo ako jediný sudca, ak tak ustanovuje zákon. Zákon ustanovuje, kedy sa na rozhodovaní senátov zúčastňuje aj prísediaci. O tom svedčí aj znenie § 3 ods. 2 Zákona o sudcoch, v zmysle ktorého sú si sudcovia a prísediaci pri rozhodovaní rovní.

K zmene v zložení senátov vo veciach už pridelených na prerokovanie a rozhodnutie by malo s poukazom na vyššie vyjadrené dochádzať len výnimočne a výlučne na základe zákona. Zákonným sudcom sa totiž stáva sudca, ktorému bola vec pridelená na rozhodnutie; odňať vec jednému sudcovi a prideliť ju inému sudcovi možno iba zákonom ustanoveným postupom po splnení zákonom určených podmienok na odňatie veci. Takýmto permissívnym ustanovením je napr. § 277 ods. 5 veta tretia Trestného poriadku.

Obhajoba pod dôvodom dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku argumentovala

nezákonným zložením Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom za rozhodovania samosudcu, nakoľko „samosudca vykonáva konanie o prečinoch a zločinoch, okrem obzvlášť závažných zločinov, za ktoré zákon ustanovuje trest odňatia s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej 12 rokov a toto ustanovenie sa nepoužije, ak má byť uložený súhrnný trest alebo spoločný trest a skorší trest bol uložený v konaní pred senátom“. Podľa názoru obvineného a jeho obhajkyne mal v predmetnej veci už na súde prvého stupňa rozhodovať senát.

Podľa § 237 ods. 3 Trestného poriadku o obžalobe alebo o návrhu na dohodu o vine a treste koná a vo veci rozhoduje

- a) sudca pre prípravné konanie, ak ide o skrátené vyšetrovanie podľa § 204; pritom má rovnaké práva a povinnosti ako samosudca,
- b) samosudca o prečinoch a zločinoch, okrem obzvlášť závažných zločinov, za ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej dvanásť rokov, ak tento zákon neustanovuje inak,
- c) predseda senátu alebo senát v ostatných prípadoch.

Podľa § 349 ods. 1 Trestného poriadku samosudca vykonáva konanie o prečinoch a zločinoch, okrem obzvlášť závažných zločinov, za ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej dvanásť rokov.

Podľa § 349 ods. 2 Trestného poriadku ustanovenie odseku 1 sa nepoužije, ak má byť uložený súhrnný trest alebo spoločný trest a skorší trest bol uložený v konaní pred senátom.

V danej veci bola situácia tá, že samosudca Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom rozsudkom, sp. zn. 1T/81/2019, z 31. januára 2020 uznal obvineného V. Z. za vinného zo spáchania zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. d) s poukazom na § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona v spojení s § 47 ods. 2 Trestného zákona.

Podľa § 47 ods. 2 Trestného zákona ak súd odsudzuje páchateľa za dokonaný trestný čin úkladnej vraždy podľa § 144, vraždy podľa § 145, ublíženia na zdraví podľa § 155, nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 2, 3 alebo 4, obchodovania s ľuďmi podľa § 179, zverenia dieťaťa do moci iného podľa § 180 ods. 2 alebo 3 alebo podľa § 181, brania rukojemníka podľa § 185, zavlečenia do cudziny podľa § 187, lúpeže podľa § 188, vydierania podľa § 189 ods. 2, 3 alebo 4, hrubého nátlaku podľa § 190 alebo § 191 ods. 2, 3 alebo 4, znásilnenia podľa § 199, sexuálneho násillia podľa § 200, sexuálneho zneužívania podľa § 201 ods. 2, 3 alebo 4, týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208, všeobecného ohrozenia podľa § 284, ohrozenia bezpečnosti vzdušného dopravného prostriedku a lode podľa § 291, zavlečenia vzdušného dopravného prostriedku do cudziny podľa § 293, založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296, založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny podľa § 297, teroru podľa § 313 alebo § 314, násillného prekročenia štátnej hranice podľa § 354 ods. 2, 3 alebo 4, prevádzkačstva podľa § 355 ods. 3, 4 alebo 5, výroby detskej pornografie podľa § 368, genocidia podľa § 418, teroristického útoku podľa § 419, niektorých foriem účasti na terorizme podľa § 419b, financovania terorizmu podľa § 419c, cestovania na účel terorizmu podľa § 419d alebo neľudskosti podľa § 425, ktorý už bol za takéto trestné činy, hoci aj v štádiu pokusu, dvakrát potrestaný nepodmienečným trestom odňatia slobody, uloží mu trest odňatia slobody na doživotie, ak sú splnené podmienky uvedené v odseku 1 písm. a) a b); inak mu uloží trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov, ak tomu nebránia okolnosti hodné osobitného zreteľa. Súd však nemôže takému páchateľovi uložiť trest odňatia slobody pod dvadsať rokov.

Bez ďalšieho nie je potrebné obvinenému V. Z. vysvetľovať, navyše za povinného zastúpenia obhajcom v konaní o dovolaní, že menovaný bol uznaný za vinného zo zločinu, nie obzvlášť závažného zločinu, za ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej dvanásť rokov a uložený nebol súhrnný trest alebo spoločný trest, ale do úvahy prichádzal trest odňatia slobody na doživotie v zmysle § 47 ods. 2 Trestného zákona s ohľadom na trestnú minulosť obvineného. Tú vo

veci konajúce súdy správne zohľadnili a v súlade s naposledy citovaným ustanovením premietli do ukladaného trestu.

Najvyšší súd poznamenáva, že okresný aj krajský súd rozhodli v trestnej veci obvineného v zákonomnom zložení. Príslušnosť senátu súdu prvého stupňa podľa § 237 ods. 3 a § 349 ods. 1 Trestného poriadku sa neodvíja od trestu, ktorý bude skutočne uložený, ale od právnej kvalifikácie skutku ako obzvlášť závažného zločinu s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej 12 rokov.

Po prezretí relevantnej časti predloženého spisu v spojení s rozhodnutiami skôr vo veci konajúcich a rozhodujúcich súdov nemožno konštatovať existenciu niektorej z okolností podmieňujúcich naplnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. To znamená, že tak okresný ako ani krajský súd nerozhodli v inom personálnom obsadení (§ 2 ods. 16 Trestného poriadku), než v ktorom mali v zmysle zákona rozhodnúť (napr. ako v prejednávanej veci vo vzťahu samosudca - senát; viď § 237 ods. 3 Trestného poriadku), resp. rozhodovanie, ktorému predchádzalo pridelenie veci nebolo spojené s porušením pravidiel podľa zákona, resp. rozvrhu práce príslušných súdov.

Najvyšší súd navyše poukazuje na znenie § 371 ods. 4 veta prvá pred bodkočiarkou Trestného poriadku, podľa ktorej dôvody podľa odseku 1 písm. a) až g) nemožno použiť, ak táto okolnosť bola tomu, kto podáva dovolanie, známa už v pôvodnom konaní a nenamietal ju najneskôr v konaní pred odvolacím súdom.

V tejto súvislosti najvyšší súd poznamenáva, že dovolacia námietka obvineného spočívajúca v tom, že pred Okresným súdom Nové Mesto nad Váhom konal samosudca namiesto senátu, nebola obvineným uplatňovaná najneskôr v odvolacom konaní. V dôsledku nedodržania zákonnej koncentrácie jej použitia (tzv. námietkový „stopstav“ - viď § 371 ods. 4 Trestného poriadku) by sa jej naplnenia z právneho hľadiska obvinený účinne ani nemohol domáhať v podanom dovolaní. Napriek tomu ju však pre úplnosť dovolací súd nad rámec potrebného podrobil vecnému prieskumu tak, ako je vyjadrené v predchádzajúcich odsekoch.

S poukazom na uvedené najvyšší súd vo vzťahu k dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku uzatvára, že jeho naplnenie nemohol konštatovať.

K dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Jednou zo základných zásad trestného konania je aj zásada práva na obhajobu, vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Právo na obhajobu je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a tiež v čl. 6 ods. 3 písm. b), písm. c), písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Právo na obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu, keďže zabezpečuje aj rovnosť zbraní medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom na druhej strane. Zmyslom tohto práva je zaručiť ochranu zákonných záujmov a práv osoby, proti ktorej sa konanie vedie, pretože bezchybné rešpektovanie práva na obhajobu je dôležitým predpokladom vydania zákonného a spravodlivého rozhodnutia.

Zásada práva na obhajobu vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutým prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd. Jej legislatívne vyjadrenie a reálne zabezpečenie svedčí v podstate nielen o stupni demokracie v trestnom procese daného štátu, ale vo svojej podstate jej realizácia v čo najširšom meradle je nielen v záujme osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ale v záujme celej spoločnosti, pretože toto právo neplynie len z ochrany práv jednotlivca, ale aj zo záujmu štátu na zistenie pravdy. Podľa názoru dovolacieho súdu právo na obhajobu sa zaručuje ako základné právo fyzickej osoby, ktoré podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd a možno ho vnímať aj ako prostriedok nastoľujúci spravodlivú

rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany.

Vyššie podrobne opisovaná zásada obsahuje tri relatívne samostatné práva obvineného:

- právo obhajovať sa osobne, alebo
- právo obhajovať sa za pomoci obhajcu podľa vlastného výberu, alebo
- právo na bezplatnú pomoc obhajcu, ako obvinený nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu a vyžadujú to záujmy spravodlivosti.

Konštantná judikatúra právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva obvineného, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo o sebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Zo znenia tohto ustanovenia totiž jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. V praxi to znamená, že o zásadné porušenie práva na obhajobu pôjde najmä vtedy, ak obvinený nemal v konaní obhajcu, hoci v jeho trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby.

Takéto pochybenie dovolací súd v konaní nezistil, teda nemožno zaujať stanovisko, že došlo k porušeniu práva na obhajobu obvineného V. Z. zásadným spôsobom, a teda k takej skutočnosti, ktorá sama o sebe znamená naplnenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Napriek tomu sa dovolací súd zaoberal aj konkrétnymi námietkami, ktoré v rámci tohto dovolacieho dôvodu menovaný uviedol v písomných dôvodoch dovolania.

Obvinený vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku argumentoval vecne (nie však relevantne), že nesúhlasí so zamietnutím návrhu na „vykonanie dôkazu vypracovaním znaleckého posudku za účelom posúdenia osobnosti poškodeného B. X., jeho dôveryhodnosti a schopnosti vnímať realitu, túto reprodukovať a zároveň posúdiť jeho závislosť na alkohole alebo iných omamných látkach, ktoré by mohli mať vplyv na schopnosť poškodeného vnímať a popísať realitu“, zo strany súdu prvého stupňa, ktorého výsledky by mohli viesť k náležitému objasneniu skutkového stavu zásadným spôsobom.

Na tomto mieste je ku namietanému potrebné uviesť najprv to, že hodnotenie dôkazov spôsobom, ktorý nezodpovedá predstavám obvineného, nepredstavuje porušenie jeho práva na obhajobu zásadným spôsobom v zmysle uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Jedná sa o skrytú formu vyjadrenia záujmu obvineného, aby boli vykonané dôkazy vyhodnotené v jeho prospech.

Nie je ďalej podľa najvyššieho súdu možné podať úspešne dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku na podklade toho, že sa návrhom na vykonanie dôkazu nevyhovelo. Za porušenie práva na obhajobu v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku teda nemožno považovať obsah a rozsah vlastnej úvahy orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov pri plnení povinnosti podľa § 2 ods. 12 Trestného poriadku. Ak by záver súdu o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi, zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, odporovalo by to viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, ktorá vyjadruje zásadu, že účelom dovolacieho konania je posudzovanie právnych otázok, nie posudzovanie správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu. Najvyšší súd nemôže spochybňovať skutkové zistenia, prehodnocovať vykonané dôkazy aj ich hodnotenie súdmi nižších stupňov. Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, upravovať alebo meniť iba súd odvolací (§ 322 ods. 3 a § 326 ods. 5 Trestného poriadku).

Ak by však aj podľa vyššie uvedených kritérií išlo o porušenie práva na obhajobu, bolo by potrebné posúdiť, či toto právo bolo porušené zásadným spôsobom, a to v závislosti na tom, či by porušenie práva na obhajobu mohlo vyvolať odlišné rozhodnutie vo veci samej. Z obsahu spisu je zrejmé, že obvinený mal v konaní pred súdom možnosť navrhovať, predkladať a obstarávať dôkazy slúžiace na jeho obhajobu, čo napokon aj využil a súdy o tom zákonným spôsobom rozhodli.

Už sám obvinený si v podstate odpovedal na namietané v spojitosti s dôvodom dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom na hlavnom pojednávaní skutočne zamietol návrh na vykonanie dokazovania a na str. 12 svojho rozhodnutia ku tomu uviedol: K návrhu obhajoby na vyšetrovanie duševného stavu poškodeného súd nezistil dôvody. Aj keď poškodený priznal, že pred odchodom na hlavné pojednávanie niečo vypil, tak bolo úplne jasne a zrozumiteľne vidieť, že poškodený je orientovaný v tom, kde sa nachádza, v akej veci vypovedá, proti konkrétnemu páchatelovi, jasne a zrozumiteľne artikuloval, vypovedal k veci (ergo nevypovedal od veci), na hlavné pojednávanie prišiel riadne a včas, prišiel upravený a neboli na ňom viditeľné známky požívania alkoholických nápojov, ktoré by súd viedli k záveru, že by sa musel podrobiť dychovej skúške. Jeho výpoveď bola konzistentná, ucelená, logická, vyjadroval sa aj k jednotlivým dôkazom, ktoré boli vykonávané po výpovediach, či už to bol odpis registra trestov obžalovaného, fotodokumentácia zaistených telefónov. Na základe uvedeného súd návrh na vyšetrovanie duševného stavu odmietol, nakoľko nie sú prítomné dôvody, ktoré by robili jeho výpoveď nedôveryhodnou. K tvrdeniu poškodeného, či sa s obžalovaným poznajú 3-4 roky, či celý život je potrebné uviesť, že o samotnom priebehu skutku a o podstate konania obžalovaného, poškodený porozprával priamo pred súdom už v spontánnej časti výpovede takým spôsobom, že toto samotné tvrdenie nevzbudzovalo pochybnosti o jeho dôveryhodnosti. K tvrdeniu obžalovaného, že nemal vedomosť o vyššom veku poškodeného, súd uvádza, že táto vyplýva zo skutočnosti, že sa poznali, stretávali a aj na hlavnom pojednávaní a z fotodokumentácie vyhotovenej krátko po skutku, bolo vidieť, že poškodený je osoba vyššieho veku“. S čím sa koniec koncov stotožňuje i najvyšší súd.

S poukazom na uvedené najvyšší súd nezistil ani naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

K dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať, ani meniť.

Pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia existencie tohto dovolacieho dôvodu, je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili súdy nižšieho stupňa, a teda dôvodom dovolania nemôžu byť skutkové zistenia, čo vyplýva z dikcie ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi nižšieho stupňa, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku, môže obvinený v dovolaní uplatňovať iba námietky právneho charakteru, nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové námietky sa pritom považujú námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie. Dovolací súd nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Ťažisko dokazovania je totiž v konaní na súde prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, resp. korigovať iba odvolací súd v rámci odvolacieho konania. Dovolací súd nie je odvolacou inštanciou zameranou na preskúmavanie rozhodnutí súdu druhého stupňa.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie, že skutok bol v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiadny trestný čin alebo že ustálený skutok

vykazuje znaky iného trestného činu, alebo že obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho trestného činu, než ktorého sa ustáleným skutkom dopustil. Podstatou správneho posúdenia skutku je aplikácia hmotného práva, teda že skutok zistený v napadnutom rozhodnutí súdu bol subsumovaný - podradený pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie tohto dôvodu.

Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia sa rozumie nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť (§ 24 - krajná núdza, § 25 - nutná obrana, § 26 - oprávnené použitie zbrane, § 27 - dovolené riziko, § 28 - výkon práva a povinnosti, § 29 - súhlas poškodeného, §30 Trestného zákona - plnenie úlohy agenta), prípadne zániku trestnosti činu (najmä § 87 Trestného zákona - premlčanie trestného stíhania), resp. chybné rozhodnutia súdu pri uložení úhrnného trestu a spoločného trestu (§ 41 Trestného zákona), súhrnného trestu (§ 42 Trestného zákona), trestu odňatia slobody na doživotie (§ 47 a nasl. Trestného zákona) a pod.

Z inštitútu dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku je zrejmé, že trestné konanie je v zásade dvojinstančné a Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o dovolaní obvineného je viazaný zisteným skutkovým stavom veci tak, ako ho ustálili sudy nižšej inštancie. Najvyšší súd Slovenskej republiky zdôrazňuje, že dovolanie nie je teda prostriedkom určeným na revíziu, či nápravu skutkových zistení, ktoré urobili sudy prvého a druhého stupňa.

Z vyššie uvedených ustanovení Trestného poriadku vyplýva, že dovolanie nie je koncipované ako univerzálny mimoriadny opravný prostriedok proti právoplatným rozhodnutiam súdov, ktorý má slúžiť na nápravu akýchkoľvek chýb napadnutého rozhodnutia a jemu predchádzajúceho konania, ale toto je určené na nápravu len určitých - v zákone taxatívne vymedzených chýb. V konaní o dovolaní je totiž „v hre“ aj záujem na zachovaní právnej istoty a na stabilite trestnoprávných vzťahov, ktoré vyplývajú z právoplatného rozhodnutia a ktoré sa nezriedka týkajú nielen páchatel'a trestného činu ale i jeho obeť. Spoločným menovateľom jednotlivých dovolacích dôvodov je to, že tieto predstavujú iba také chyby, ktoré sú spôsobilé zásadne ovplyvniť (zmeniť) výsledok konania, a teda záujem na ich náprave prevyšuje záujem na zachovaní stavu právnej istoty.

Z tohto pohľadu možno rozlíšiť dôvody dovolania, pri ktorých sa takýto dôsledok bez ďalšieho (ex lege) predpokladá a dôvody, pri ktorých je nutné túto otázku osobitne skúmať. Medzi tieto zákonodarca zaradil i dovolací dôvod upravený v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

V prípade tohto dovolacieho dôvodu musí dovolací súd vždy so zreteľom na okolnosti konkrétnej veci posúdiť, či namietané a ním zistené porušenie zákona bolo spôsobilé zásadným spôsobom ovplyvniť postavenie obvineného. Inak by totiž dovolanie stratilo procesnú povahu mimoriadneho opravného prostriedku (primerane pozri rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke pod č. 52/2013-III). V súlade s už zmienenou koncepciou dovolania uvedené vo vzťahu k týmto dovolacím dôvodom výslovne vyplýva z ustanovenia § 371 ods. 5 Trestného poriadku, podľa ktorého tieto dôvody dovolania nemožno použiť, ak zistené porušenie zákona zásadne neovplyvnilo postavenie obvineného. V prípade tvrdeného a prípadne i zisteného dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku to znamená, že nie každá chyba v právnom posúdení skutku alebo pri použití iného hmotnoprávneho ustanovenia je spôsobilá tento dovolací dôvod naplniť, ale iba taká, ktorá zásadným spôsobom ovplyvnila postavenie obvineného. A hoci sa takáto chyba môže týkať tak výroku o vine ako aj výrokov o treste a náhrade škody, z pohľadu ustanovenia § 371 ods. 5 Trestného poriadku je vždy nutné posudzovať napadnuté rozhodnutie ako celok, t. j. celkový výsledok konania (primerane pozri napr. uznesenie ústavného súdu z 28. apríla 2020, sp. zn. IV. ÚS 155/2020). Opačný prístup k interpretácii týchto ustanovení by poprel nielen ich zmysel, ale aj samotný účel dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku, ktorý je určený k náprave iba takých chýb, ktoré mohli zásadne ovplyvniť napadnuté, a teda i právoplatné rozhodnutie.

Pokiaľ ide o obvineným uplatnený dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, Najvyšší súd Slovenskej republiky v prvom rade uvádza, že je upravený alternatívne - rozhodnutie je

založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, alebo vychádza z nesprávneho použitia iného hmotnoprávneho ustanovenia. Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie zistenie, že skutok bol napadnutým rozhodnutím kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiadny trestný čin, alebo že išlo o iný trestný čin, alebo obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho trestného činu, než ktorého sa súdeným skutkom dopustil. Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia sa rozumie napr. nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť trestného činu, príp. pochybenie súdu pri uložení úhrnného, súhrnného a spoločného trestu a toto ustanovenie sa vzťahuje aj na nesprávne použitie iných právnych predpisov.

V rámci tohto dovolacieho dôvodu obvinený okrem iného namietal i to, že skutok tak, ako je naformulovaný v rozsudku súdu prvého stupňa nenapĺňa právnu kvalifikáciu zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona.

Najvyšší súd zistil, že v prípade obvineného bola kvalifikácia skutku podľa kvalifikovanej skutkovej podstaty [§ 188 ods. 2 písm. d), § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona] odôvodnená tým, že trestný čin spáchal závažnejším spôsobom - voči osobe vyššieho veku.

Zo skutkovej vety rozsudku súdu prvého stupňa vyplýva, že poškodený je v nej z hľadiska veku identifikovaný jednak dátumom narodenia a jednak uvedením, že mal v čase skutku 64 rokov. Zo skutkovej vety je tak možné identifikovať, že poškodený sa z hľadiska trestného práva považuje za chránenú osobu - osobu vyššieho veku v zmysle ustanovení § 127 ods. 3 a § 139 ods. 1, písm. e) Trestného zákona.

Na to, aby mohol byť použitý osobitný kvalifikačný pojem podľa § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona však samo osebe nepostačuje spáchanie trestného činu na alebo voči osobe vyššieho veku.

Z ustanovenia § 139 ods. 2 Trestného zákona vyplýva, že ustanovenie odseku 1 sa nepoužije, ak trestný čin nebol spáchaný v súvislosti s postavením, stavom alebo vekom chránenej osoby. Inými slovami, úmysel a zámer páchatel'a sa musí vzťahovať na vedomosť o tom, že osoba voči ktorej trestný čin smeruje, je osobou vyššieho veku a páchatel' v dôsledku tejto vedomosti chce pri páchaní trestnej činnosti túto okolnosť určitým spôsobom využiť. Táto skutočnosť potom musí nájsť svoj výraz v opise skutku, teda v tzv. skutkovej vete. To napokon vyplýva i zo súdnej judikatúry, podľa ktorej ustanovenie § 18 Trestného zákona a ustanovenie § 139 ods. 2 Trestného zákona upravujú spôsob riešenia dvoch odlišných právnych otázok, a to jednak otázku zavinenia vo vzťahu k okolnosti, ktorá podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby, a jednak ďalšiu podmienku použitia osobitného kvalifikačného pojmu chránenej osoby, spočívajúcu v súvislosti spáchania činu s postavením, stavom alebo vekom chránenej osoby. Taká súvislosť musí byť daná nielen objektívne, ale z hľadiska páchatel'a aj subjektívne. V zmysle § 139 ods. 2 Trestného zákona možno spáchanie činu voči (na) osobe vyššieho veku [§ 127 ods. 3, § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona považovať za okolnosť, ktorá podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby, len pri úmyselnom trestnom čine. Zároveň sa vyžaduje, aby páchatel' vedel, že poškodený je osobou vyššieho veku a aby túto okolnosť subjektívne spájal s menším odporom alebo slabšou odvetou poškodeného, umocnením účinku trestného činu voči poškodenému, alebo inou okolnosťou, ktorá zakladá, alebo podporuje rozhodnutie páchatel'a spáchať trestný čin. Taká subjektívna súvislosť, primeraná postaveniu alebo stavu chránenej osoby, sa vyžaduje aj pri kvalifikačnom použití ostatných ustanovení uvedených v § 139 ods. 1 pod písmenami a) až d) a f) až i) Trestného zákona (R 117/2014).

V danom prípade možno skonštatovať, že zo skutkovej vety v rozsudku súdu prvého stupňa explicitne nevyplýva, že by obvinený vedel, že poškodený bol v čase spáchania skutku osobou vyššieho veku a tiež že by chcel túto skutočnosť pri spáchaní skutku určitým spôsobom využiť. Z odôvodnenia rozsudku je zrejmé, že obvinený poškodeného poznal a že mal možnosť vedieť, že sa jedná o osobu vyššieho veku, avšak táto vedomosť musí byť zároveň explicitne vyjadrená v skutkovej vete spolu s uvedením spôsobu, ako zamýšľal páchatel' skutočnosť, že poškodený je osobou vyššieho veku, pri páchaní trestnej činnosti využiť. To však v skutkovej vete absentuje.

Sumarizujúc uvedené musí potom najvyšší súd dať obvinenému za pravdu, že v skutkovej vete dovolaním napadnutých rozhodnutí absentuje uvedenie okolností, či vedel o vyššom veku poškodeného a či a ako chcel využiť pri (s)páchaní trestného činu skutočnosť, že sa ho dopúšťa voči osobe vyššieho veku. Z uvedeného dôvodu je potom použitie osobitného kvalifikačného pojmu podľa § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona nedôvodné a skutok bol v dôsledku toho v tejto časti nesprávne právne posúdený.

Na to, aby mohlo byť konštatované naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku musel následne najvyšší súd posúdiť, či s poukazom na ustanovenie § 371 ods. 5 Trestného poriadku uvedené zistenie porušenia zákona zásadne ovplyvnilo postavenie obvineného.

Obvinený bol uznaný za vinného zo spáchania zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. d) Trestného zákona s poukazom na ustanovenie § 138 písm. e) Trestného zákona v spojení s § 47 ods. 2 Trestného zákona.

Obvinenému bol teda ukladaný trest odňatia slobody s použitím zásady „trikrát a dost“ upravenej v § 47 ods. 2 Trestného zákona, pretože sa skutku dopustil napriek tomu, že rozsudkom Okresného súdu v Trenčíne, č. k. 2T/116/86-55, zo 06.03.1986 s právoplatnosťou dňa 22.03.1986 bol odsúdený pre trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. platného a účinného v čase spáchania skutku spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. platného a účinného v čase spáchania skutku na nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní päť rokov a šesť mesiacov so zaradením na jeho výkon do II. nápravnovúchovnej skupiny, ktorý vykonával v období od 06.12.1985 do 04.01.1990, kedy bol prepustený na slobodu, a tiež rozsudkom Okresného súdu Trenčín, č. k. 4T/206/90-288, z 03.10.1990 s právoplatnosťou dňa 06.12.1990, ktorým bol odsúdený pre trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. platného a účinného v čase spáchania skutku spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. platného a účinného v čase spáchania skutku a iné, na úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere osem a pol roka, na ktorého výkon bol zaradený do III. nápravnovúchovnej skupiny, ktorý vykonával v období od 12.04.1990 do 12.10.1998, kedy bol prepustený na slobodu.

Z toho potom vyplýva, že aj v prípade kvalifikácie skutku „len“ ako zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona by sa obvinený nachádzal v režime ukladania trestu podľa § 47 ods. 2 Trestného zákona (zásada trikrát a dost) a nemohol by mu byť ukladaný nižší trest ako 20 rokov odňatia slobody. Povedané inak, aj v prípade zmeny právnej kvalifikácie v naznačenom smere by skutok zostal zločinom a mohol mu byť uložený rovnaký trest, ako mu bol napokon krajským súdom uložený.

Od toho sa potom odvíjajú i podmienky na prípadné podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody či zahľadanie odsúdenia, ktoré zostávajú i pri aktuálnej právnej kvalifikácii nezmenené. Nemá to vplyv ani na zaradenie obvineného do príslušného ústavu na výkon trestu odňatia slobody v rámci vnútornej diferenciacie či na preradenie z jedného stupňa ústavu na výkon trestu do iného.

Dovolací súd preto dospel k záveru, že uvedené porušenie zákona, posudzujúc napadnuté rozhodnutie ako celok, zásadne neovplyvnilo postavenie obvineného.

Nakoľko najvyšší súd s poukazom na vyššie konštatované nezistil naplnenie dôvodov dovolania namietaných obvineným rozhodol v konečnom dôsledku tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.